

ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАДАҒЫ ТАБИҒИ МОНОПОЛИЯЛАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ РЕТТЕУ АМАЛДАРЫ

Орындаған:

Тексерген:

ЖОСПАР

I Кіріспе

II Негізгі бөлім

а) Қазіргі экономикадағы табиғи монополиялар

ә) Монополияларды реттеу

III Қорытынды

IV Пайдаланылған әдебиеттер

ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАДАҒЫ ТАБИҒИ МОНОПОЛИЯЛАР

Табиғи монополиялар дегеніміз өндірістің, көрсетілетін қызметтердің технологиялық ерекшеліктеріне байланысты осы өндіріс нарығында бәсекелестік жағдай жасаудың мүмкін болмауы немесе экономикалық тұрғыдан тиімсіз болуы себепті оларға деген сұраным тиімді түрде қанағаттандырылмайтын нарық жағдайы. Табиғи монополияның құқықтық негіздер «Табиғи монополилар туралы» ҚР заңында (9 мамыр 1998) айқындалған.

Қазіргі экономикада монополистерді қатаң бақылауға алуға болады. Және бәсеке болсын десек, шағын бизнесті дамыту керек. Ол үшін монополистерге мүмкіндік жасау керек. Қазіргі таңдағы ең басты мәселе ол табиғи монополистерді бақылау. Табиғи монополия тек кейбір салаларда болу керек (жеңіл өнеркәсіпте, азық түлік өндіру), сол салалары белгілеп алу керек.

ТАБИҒИ МОНОПОЛИЯЛАРДЫ РЕТТЕУ АМАЛДАРЫ

Табиғи монополияларды әкімшілік реттеудің негізгі амалдары болып құқықтық, экономикалық және әлеуметтік болып табылады.

1. Әкімшілік реттеу амалдарына тыйым салу, рұқсат ету және мәжбүрлеу жатады.

2. Әлеуметтік реттеуде тұтынышулардың жұмысшылардың қауіпсіздігі мен денсаулығын қорғауға бағытталған.

3. Ал экономикалық реттеу өзіне келесі көрсеткіштерді қосады:

1. Сатушының табыс нормасынан алынатын немесе сатушымен тағайындалатын өнім данасына баға белгілеу;

2. Бұйымдардың ассортименті сатушымен ұсынылатын олардың сапасы немесе сату жағдайы;

3. Бөлек рынокқа кіру немесе одан шығару.

Табиғи монополияларды реттеу бойынша Қазақстан Республикасының Агенттігі орталық атқарушы орган болып табылады, ҚР Үкіметі құрамын кірмейтін, табиғи монополия субъектілерін реттеуде мемлекеттік саясатты жүзеге асыратын өкілеттілік, нарықта баға белгілеуде, бәсекенің дамуында өспелі жағдайды алатын, тұтынушылардың құқығын қорғауда жүзеге асырады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Менің ойымша, табиғи монополия біз үшін қажет, әрине экономиканың барлық салаларында емес, тек қаражатты көп қажет ететін салаларды. Мысалы, бізге күрделі техника шығаратын зауыт салғанша, біздің тауарларымыз әлемдік бәсекеге сай болатындай өнім өндіру. Елімізде шағын бизнесті дамыту, сонда бәсекелестік дамып, баға арзандауы мүмкін.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕИЕТТЕР

1. Мұхамедиев Б.М, Микроэкономика,
Алматы, 2003.

2. Stud.rz

3. Wikipedia.kz